

Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének
37/2002. (XII.30.) számú rendelete
Székesfehérvár Sóstó természeti terület helyi védetté nyilvánításáról

Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzat Közgyűlése a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 24.§ b), valamint a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 16.§ (1) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján az alábbi rendelet alkotja.

1.§

(1) A Közgyűlés helyi jelentőségű védett természetvédelmi területté nyilvánítja az I. mellékletben, meghatározott kiterjedésű, Székesfehérvár belterületéhez tartozó Sóstó 92,7278 ha területét.

(2) A védett terület elnevezése: *Székesfehérvári Sóstó Természetvédelmi Terület.*

2.§

A védetté nyilvánítás célja, hogy:

a./ Biztosítsa a védetté nyilvánított területek fennmaradását a jelenlegi vagy annál jobb ökológiai állapotban.

b./ Megóvja e területek értékes életközösségeit.

c./ A település lakosságának pihenési, szórakozási, kirándulási lehetőséget nyújtson a védett terület sérelme nélkül.

d./ Az ifjúságnevelési és oktatási alapfeladatok ellátásához megfigyelő és bemutató helyeket biztosítson.

e./ A természetvédelem érdekei határozzák meg a környező terület településfejlesztési célkitűzéseit.

f./ Az érintett terület természetvédelmi területté nyilvánítása jelentsen előrelépést a kiemelkedő természeti értékeket oltalmazó Székesfehérvári Homokbánya Természetvédelmi Terület életközösségeinek védelme érdekében.

3.§

A helyi jelentőségű természetvédelmi terület ingatlan-nyilvántartási adatait az I. számú melléklet tartalmazza.

4.§

A terület védelem alá vonásának indoka a természetvédelmi szempontból értékes élőhelyek, a védett növény és állatfajok fennmaradásának biztosítása.

A védetté nyilvánítás megalapozásához a jelenlegi állapot bemutatását, a növény és állatvilág felsorolását a II-III-IV. számú mellékletek részletezik.

5.§

Alapvető védelmi előírások:

- (1) A Természetvédelmi Terület (továbbiakban TT) fenntartását, kezelését, fejlesztését, tudományos kutatását a környező területekkel együtt, azokkal összehangoltan kell végezni.
- (2) A TT-n tilos olyan létesítményt elhelyezni és üzemeltetni, amely a táj jellegét, védett növény- és állatvilágának élettevékenységét, valamint a TT rendeltetésének betöltését zavarja vagy veszélyezteti.
- (3) A TT-n a gazdálkodási (erdő, mező, rét, legelő, vad-, és vízgazdálkodási) és egyéb tevékenységet a természetvédelem érdekeinek figyelembevételével, azok sérelme nélkül kell végezni.
- (4) A TT részletes kezelési és fejlesztési szabályait a V. sz. mellékletben foglalt kezelési szabályzat rögzíti.

6.§

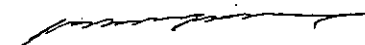
Egyéb rendelkezések:

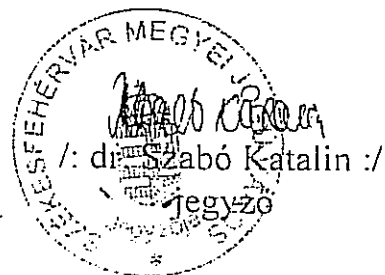
- (1) A TT határait határjelekkel meg kell jelölni, továbbá útmutató, tájékoztató, figyelmeztető táblákat kell kihelyezni.
- (2) A TT-n lévő földrészletek védetté nyilvánítását az ingatlan-nyilvántartásba be kell jegyeztetni.

7.§

E rendelet 2003. január 1-én lép hatályba.

Székesfehérvár, 2002. december 30.

/: Warvasovszky Tihamér :/
polgármester

A védendő terület ingatlan-nyilvántartási adatai (Székesfehérvár)

Helység	hrsz.	alrészlet	terület (ha)	Ak érték	műv. ág	kivett	tulajdonos	kezelő
Szfvár.	7331/7		0,0714	0,00	- kivett	út	Önkormányzat	Önkormányzat
	7331/23	a	1,1995	0,00	kivett	töltés	Önkormányzat	
		b	0,0557	0,09	erdő		Önkormányzat	
		c	10,1988	177,46	nádas		Önkormányzat	
		d	1,7902	0,00	kivett	tó	Önkormányzat	
		f	0,4724	8,22	gyep(rét)		Önkormányzat	
	7363		0,1275	0,00	kivett	út	Önkormányzat	
	7374/1		6,2270	0,00	kivett	állami terület	Önkormányzat	Önkormányzat
	7596	a	4,4985	0,00	kivett	mocsár	Önkormányzat	Önkormányzat
		b	3,0620	31,84	gyep(rét)		Önkormányzat	Önkormányzat
		c	0,9832	17,11	nádas		Önkormányzat	Önkormányzat
		d	0,8501	8,84	gyep(rét)		Önkormányzat	Önkormányzat
		f	0,3506	0,56	erdő		Önkormányzat	Önkormányzat
		g	5,0845	0,00	kivett	anyaggyűjtő	Önkormányzat	Önkormányzat
	7612/5	a	0,0705	0,00	kivett	udvar	Önkormányzat	Önkormányzat
		b	4,4800	0,00	kivett	anyaggyűjtő	Önkormányzat	Önkormányzat
	7613/1		0,6184	0,00	kivett	anyaggyűjtő	Aranykorona CCM Kft.	Aranykorona CCM Kft.
	7613/2		5,2254	0,00	kivett	anyaggyűjtő	Aranykorona MgRt.	Aranykorona MgRt.
	7620/4	a	0,2218	2,31	gyep		Önkormányzat	Önkormányzat
		b	1,1248	1,80	erdő		Önkormányzat	Önkormányzat
		c	0,5327	5,54	gyep		Önkormányzat	Önkormányzat
		d	1,3136	13,66	gyep		Önkormányzat	Önkormányzat
		f	1,1415	19,86	nádas		Önkormányzat	Önkormányzat
		g	0,2476	0,00	kivett	töltés	Önkormányzat	Önkormányzat
		h	10,9671	190,83	nádas		Önkormányzat	Önkormányzat
		j	2,7656	15,49	gyep		Önkormányzat	Önkormányzat
		k	0,6172	3,46	gyep		Önkormányzat	Önkormányzat
		l	1,7473	2,80	erdő		Önkormányzat	Önkormányzat
		m	1,3639	0,00	kivett	anyaggyűjtő	Önkormányzat	Önkormányzat
	7620/6	b	3,3378	5,34	erdő		Önkormányzat	
		c	13,7805	239,78	nádas		Önkormányzat	
		d	0,7388	7,68	gyep(rét)		Önkormányzat	
		f	1,2990	0,00	kivett	tó	Önkormányzat	
		g	2,5586	4,09	erdő		Önkormányzat	
	7620/7	a	0,9282	9,65	gyep(rét)		Önkormányzat	
		b	2,2284	3,57	erdő		Önkormányzat	
		c	0,4477	0,63	Gyep(legelő)		Önkormányzat	
Összesen			92,7278					

A védetté nyilvánítás indoklása

A terület általános jellemzése

A székesfehérvári Sós-tó Székesfehérvár város déli belterületén helyezkedik el. A Sós-tó határait északon a VIDEOTON Sportpálya és az alsóvárosi szőlőhegy (Segesvári-Dési-Alvinci utcák), keleten a Szárcaút (63-as főút kivezető szakasz) a faiskola és a Vízmű telephely, nyugaton a Sós-tói lakótelep, ipartelep és az IKARUSZ gyártelep, délen a Székesfehérvári Homokbánya TT alkotja.

A tó környezetének tengerszint feletti magassága 105 - 120 mBf.

A terület természet földrajzilag három eltérő arculatú táj határán fekszik. Nyugatról a fiatal süllyedékű, mocsaras Sárrét, délről az Észak-Mezőföld kibillent homokos, löszös háta, északkeletről a Vértes hegyláb felszíne határolja.

A geológiai felépítést a tó körül mélyített kutató- és vízkútfúrásokból ismerjük. A medence aljzata a Velencei hegységben felszínen is megtalálható paleozoós gránit, mely a tó északi felén -50 mBf., a déli részén -75 mBf. szinten, tehát 160-185 m mélyen húzódik. Az erre települő pannon összletet agyag, homok, iszap és alárendelten kőzetliszt képviselik. A pannon rétegek közel vízszintes településűek, több km távolságig nyomozhatók. Erre a térszínre változó vastagságú (2-30 m) pleisztocén korú összlet települ folyóvízi-ártéri (homok, iszap, agyag, ritkán kavics) és hullóporos (löss, intruziós-löss) képződmények formájában, amit néhol vékony holocén kori talajtakaró vagy ártéri agyag, iszap fed le.

Tektonikusan az alaphegység erősen megviselt. A tó a paleogén-neogén vonal és a Móri-árok metszéspontjától É-ra fekszik mintegy 3 km-re. Ezen tektonikai mozgások a pannon kort már nem, vagy alig érintették.

A tó vízgyűjtőterülete 2 km². A tavat valaha a Basa-árok táplálta 14,4 km²-es vízgyűjtő területével. Később a folyásirány megfordításával a Basa-árok a tó túlfolyójává vált, így az eredeti 16,4 km²-es vízgyűjtő területe lecsökkent. A lehatárolás a DNy-i határ, a homokbánya felé egy kicsit bizonytalan. A vízgyűjtő síkvidéki jellegű, területén lényeges időszakos vízfolyás vagy areális lefolyás nyomát nem találtuk.

A tó területe összesen 336.000 m², melyet egy kelet - nyugat irányú gát oszt ketté. Az északi tó területe 320.000 m², a déli tó területe 16.000 m².

A déli tórészbe 1913-tól folyamatosan kommunális szennyvizet vezetnek bizonyos előtisztítás után. Az elválasztó gát korábban több helyen átszakadt, így szennyvíz került az északi részbe is. Azóta a töltést helyreállították. Évekig kb. 3.000 m³/d előtisztított szennyvíz került a déli tórészbe. Ez a mennyiség a tavak vízszintje között a keleti oldalon kb. 1 m-es szintkülönbséget okoz a szennyvíztó javára. A keresztgát nyugati oldalánál lévő kivezető műtárgyhoz a megtisztult víz az 1913-ban létesített drénmező felől patakként érkezik, és itt már a két tó között nem tapasztalható szintkülönbség.

Az 1990-ben készült Sóstó környezetvédelme című tanulmány két adat alapján (egy 1960-as adat szerint a tó vízszintje 106,8 mBf, míg egy 1971-es M=1:10000-es léptékű térkép alapján 107,5 mBf) a tó vízszintjét 107,5 mBf. szintben határozta meg.

A tisztavízű északi tóba jelenleg sem vízbevezetés, sem kivezetés nem történik.

A terület botanikai leírása

Növényföldrajzilag a Székesfehérvári Sós-tó az Alföld (Mezőföld) része (Eupannonicum). Korábban a Dunavidék (Praematricum) flórajárásba sorolták, újabban a Dunavidék (Colocense) a Mezőföldet, a Duna völgyét és a Solti-síkot magában foglaló önálló flórajárás neve, amelyet különválasztottak a Duna-Tisza közétől (Praematricum). Az élőhely peremi helyzete miatt azonban inkább átmeneti az Alföld és a Dunántúl flórája között.

E kettős rokonságot legszebben a lápréti fajok elterjedése mutatja. Boros Ádám szerint *"A Sárrét egykori lápjai egészen Székesfehérvárig, sőt azon túl is terjedhettek"*. A Sárrét lápjainak egyik legjellemzőbb növénye a *Sesleria uliginosa* Opiz ex Bercht. in Seidl lápi nyúlfarkfű volt, amely a Duna vonalát nem lépi át. A mintaterülettől délre néhány 100 méteren belül néhány folt még őrzi ennek a valamikori sokkal nagyobb elterjedésű fajnak kis populációját.

A Sárrét másik állományalkotó növénye a *Schoenus nigricans* L. kormos csáté volt, ami a Duna-Tisza köze növényzetével való rokonságra utal. Terjedő állományai a Sós-tóval határos *Székesfehérvári Homokbánya TT* kiemelkedő természeti értékét képviselik.

A terület homoki flórája is a Duna-Tisza köze rokonságot támasztja alá (gyepalkotó fajok: *Festuca vaginata* W. et K. ex Willd., *Bromus tectorum* L., *Koeleria glauca* (Schkuhr) DC. stb.). Boros Mezőföldi tanulmányában -fentebbi megállapítások alátámasztásaként- írja: *"A Mezőföld és a Duna-Tisza közének összetartozását főleg az bizonyítja, hogy a Mezőföld homokpusztáinak vegetációja mása a Duna-Tisza köze homokjának, a sárvíz-menti szikesek és szikestavak vegetáció tekintetében ugyancsak alig különböznek a Duna-Tisza köze hasonló területeinek növénytakarójától"*.

A terület legnagyobb kiterjedésű élőhelyfoltjait nádas alkotja, amelyek a töltéssel kettéválasztott Sós-tó területén és a nyugati oldal lecsapoló csatorna környékén helyezkednek el. Fajkészletük szegényes védett növényfajuk nincs. Domináns fajaik a közönséges nád (*Phragmites australis*), a tavi káka (*Schoenoplectus litoralis*), valamint a keskenylevelű gyékény (*Typha angustifolia*) és bognározó gyékény (*T. latifolia*). Kísérő fajok közül legjellemzőbb a sövényiszulák (*Calystegia sepium*), keskenylevelű keserűfű (*Polygonum minus*), mocsári galaj (*Galium palustre*), vízi peszérce (*Lycopus europaeus*), vízi menta (*Mentha aquatica*), mocsári tisztesfű (*Stachys palustris*), sédkender (*Eupatorium cannabinum*), keserédes csucsor (*Solanum dulcamara*). Gyomosabb állományaiban -a Sós-tó déli részén- nitrofil fajokban dúsul az életközösség, és a következő fajok jelennek meg: nagy csalán (*Urtica dioica*), kanadai aranyvessző (*Solidago canadensis*), komló (*Humulus lupulus*), ragadós galaj (*Galium aparine*), (*Cuscuta europaea*), süntök (*Echinocystis lobata*).

A nádasok szegélyében kicsiny kiterjedésű mocsárrét állományok fordulnak elő gyepes sédbúza (*Deschampsia caespitosa*), sovány perje (*Poa trivialis*), réti perje (*Festuca pratensis*), nádképű csenkesz (*Festuca arundinacea*) dominanciával. Kísérő fajai: réti kakukktorma (*Cardamine pratensis*), rókasás (*Carex vulpina*), kúszó boglárka (*Ranunculus repens*), fényes borkóró (*Thalictrum lucidum*), orvosi nádálytő (*Symphytum officinale*), dárdás csukóka (*Scutellaria hastifolia*), vízmelléki csukóka (*Scutellaria galericulata*), pénzlevelű lizinka (*Lysimachia nummularia*), füzlevelű peremizs (*Inula salicina*), réti boglárka (*Ranunculus acris*), szürke aszat (*Cirsium canum*), mocsári aggófű (*Senecio palustris*) mocsári aszat (*Cirsium palustre*), őszi kikerics (*Colchicum autumnale*), csabaire vérfű (*Sanguisorba officinalis*), bakfű (*Betonica officinalis*), vérontó pimpó (*Potentilla erecta*). A Sós-tó déli részénél lévő degradáltabb állományokban feldúsul a fodros lórom (*Rumex crispus*), réti aggófű (*Senecio erraticus*), korcs here (*Trifolium hybridum*), erdei kányafű (*Rorippa*

sylvestris), podagrafű (*Aegopodium podagraria*) valamint a siska nádtippán (*Calamagrostis epigeios*). Védett növényfaja a mocsári kosbor (*Orchis laxiflora* ssp. *palustris*).

A védendő terület középső részén regenerálódó gyomos száraz gyepeket találunk a korábbi lőtérépületek romjain. A terület vasbeton és fémtörmelékkel borított.

A célterület déli peremén pionír homokpuszta valamint zárt sztyepprét mozaikok találhatóak a homokbányászat által érintett mélyebb foltokban lápréti fajokkal, amelyek kimagasló botanikai értéket képviselnek. Jellemző fajai: magyar kékperje (*Molinia hungarica*), gyepes sédbúza (*Deschampsia caespitosa*), közönséges nád (*Phragmites australis*), vadmurok (*Daucus carota*), sovány csenkesz (*Festuca pseudovina*), pusztai csenkesz (*Festuca rupicola*), magyar csenkesz (*Festuca vaginata*), kunkorgó árvalányhaj (*Stipa capillata*), fehér tippán (*Agrostis stolonifera*), siskanád tippán (*Calamagrostis epigeios*), tövises iglice (*Ononis spinosa*), közönséges cickafark (*Achillea collina*), libapimpó (*Potentilla anserina*), mezei katáng (*Cichorium intybus*), szürke káka (*Holoschoenus romanus*), vörös fogfű (*Odontites rubra*), mezei iringó (*Eryngium campestre*), sziki útifű (*Plantago maritima*), vesszős fűzény (*Lythrum virgatum*), *Salix rosmarinifolia*, iszapsás (*Carex oederi*), centike (*Centaureum minus*), vízi menta (*Mentha aquatica*), kis ezerjófű (*Centaureum erythraea*), pusztai kutyatej (*Euphorbia seguierana*), mezei zsálya (*Salvia pratense*), hegyi len (*Linum austriacum*), érdes hagyma (*Allium oleraceum*), köz. legyezőfű (*Filipendula vulgaris*), bársonykerep (*Lotus siliquosus*), orvosi somkóró (*Melilotus officinale*), lándzsás útifű (*Plantago lanceolata*), tejoltó (*Galium verum*), ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*), kecskefűz (*Salix caprea*), rezgő nyár (*Populus tremula*), fehér nyár (*P. alba*), csigolyafűz (*Salix purpurea*).

A gyepek jellegű élőhelytípusok védett fajai: gyíkpohár (*Blackstonia acuminata*), hússzínű újjaskosbor (*Dactylorhiza incarnata*), mocsári nőszőfű (*Epipactis palustris*), vitézkosbor (*Orchis militaris*), poloskaszagú kosbor (*Orchis coriophora*), mocsári kosbor (*Orchis laxiflora* ssp. *palustris*).

A terület keleti és déli részein találunk erdőterületeket, amelyek nagyrészt tájidegen telepített ültetvények részben túlélte eredeti növényzeti elemekkel (II.sz. mellékletben az üzemtervezett erdők adatait szerepeltetjük), kisebb részt üzemterv nélküli tájidegen ültetvények (akácok), valamint spontán puhafa erdők nyárfajokkal (*Populus* spp.) és tájidegen ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*) invázióval sújtvva. Az erdők védett növényfaja a békakonty (*Listera ovata*) orchidea.

A terület állattani jellemzése

A székesfehérvári Sós-tó állattani besorolás szempontjából az Alföldhöz (Eupannonicum) tartozik.

Ez megmutatkozik mind a gerinctelen, mind a gerinces fauna vizsgálata során. A szórványos – elsősorban a madárvilágra vonatkozó – kutatások alapján kijelenthető, hogy a terület számos értékes állatfajnak ad lehetőséget a szaporodásra, táplálkozásra.

A terület gerinctelen faunájából néhány faj feltétlenül említést érdemel. A nyirkos erdőszegélyek, bokrosok kedvelt helyei a védett éli csigának (*Helix pomatia*). A nádasok... a nyílt tómeder környezetében májustól októberig különböző fajú szitakötők légi bemutatóját lehet megfigyelni.

A szárazabb, déli területek gyepeiben vadászik a védett imádkozó sáska (*Mantis religiosa*) és a ritka sisakos sáska (*Acrida hungarica*) is. A középkorú puhafa erdők számos rovarnak jelentenek biztos élőhelyet. Nyár közepétől megjelenő nagytermetű nappali lepkék

között találkozni a kecses kardoslepkével (*Iphiclides podalirius*) is. A későbbiek során indokolt lehet a rovarvilág részletesebb felmérése, hiszen egyrészt több eddig nem identifikált védett faj előkerülése is várható, illetve a rovarfajok rendkívül alkalmasak egy terület természetes állapotának monitorozására, ellenőrzésére.

A Sós-tó környékét járva az állatfajok közül a gerincesek azok, amelyeket szinte minden látogató észrevesz, megfigyel. Bár nem történt a tóba hal telepítés, mégis rendelkezik halfaunával. Ezeknek a fajoknak az ikráját a vízi madarak szállították ide.

Egy város belterületén található, nagy kiterjedésű állóvíz fontos szerephez jut a kétéltűek és a vízhez kötődő hullók számára. A területen minden jellemző békafajjal találkozhatunk, és külön értéknek tekinthető a stabil mocsári teknős (*Emys orbicularis*) állomány is.

A vizsgálódó számára a legszembetűnőbb a madárvilág. Az eddigi, rendszeresnek tekinthető ornitológiai vizsgálatok több mint 70 – többé-kevésbé rendszeresen - fészkelő madárfaj jelenlétét bizonyították. Közülük kiemelkedik a fokozottan védett gyurgyalag (*Merops apiaster*) és cigányréce (*Aythya nyroca*) előfordulása. A nagy kiterjedésű nádasokban él többek között a nádirigó (*Acrocephalus arundinaceus*), a cserregő nádiposzáta (*Acrocephalus scirpaceus*), nádi tücsökmadár (*Locustella luscinioides*) és a nádi sármány (*Emberiza schoeniclus*). A két tőegységet elválasztó töltés szomorúfüzein építi érdekes fészket a függő cinege (*Remiz pendulinus*).

Az utóbbi években rendszeresen látni a nyílt vízben fiókáit vezető nyári lúd (*Anser anser*) párokat. A ragadozó madarakat a nádasokban fészkelő barna rétihéja (*Circus aeruginosus*) és a szarkák fészkeit elfoglaló vörös vércse (*Falco tinunculus*) képviseli.

A madárvonulás időszakában különböző fajú récékkel népesül be a nyílt víztükör.

Az emlősfajok ritkábban kerülnek az ember szeme elé. Az őz jelenlétére (*Capreolus capreolus*) sokszor csak riasztó hangja alapján lehet tudomást szerezni. A lakott területekről kihúzódó rágsálók fő ellensége a barna bundás menyét (*Mustella nivalis*).

A nyílt vízfelület, a gazdag rovarvilág fontos táplálkozó hellyé teszi a területet az itt szaporodó, illetve táplálkozó denevérek számára.

A területen előforduló védett növényfajok

békaöntö (Listera ovata)

gyík pohár (Blackstonia acuminata)

hússzínű újjaskosbor (Dactylorhiza incarnata)

mocsári kosbor (Orchis laxiflora ssp. palustris).

mocsári nőszőfű (Epipactis palustris)

poloskaszagú kosbor (Orchis coriophora)

vitézkosbor (Orchis militaris)

A területen előforduló természetvédelmi szempontból jelentős állatfajok

Csigák:éti csiga (*Helix pomatia*)**Pókszabásúak:**szongáriai cselőpók (*Lycosa syngoriensis*)**Rovarok:**

aranyos bábrabló (*Calosoma sycophanta*)
 foltösszárnyjegyű rabló (*Lestes barbarus*)
 gyakori acsa (*Aeshna affinis*)
 gyászcsincér (*Morimus funereus*)
 halálfejes lepke (*Acherontia atropos*)
 hangyaleső (*Myrmeleon formicarius*)
 imádkozó sáska (*Mantis religiosa*)
 kardoslepke (*Iphiclides podalirius*)
 kis apollólepké (*Parnassius mnemosyne*)
 kis szarvasbogár (*Dorcus parallelipedus*)
 közönséges szitakötő (*Sympetrum vulgatum*)
 nappali pávaszem (*Inachis io*)
 nagy hőscincér (*Cerambix credo*)
 nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)
 orrszarvúbogár (*Oryctes nasicornis*)
 sisakos sáska (*Acrida hungarica*)

Madarak I. Fészkelők

balkáni fakopács (*Dendrocopos syriacus*)
 barna rétihéja (*Circus aeruginosus*)
 barátposzáta (*Sylvia atricapilla*)
 barázdabillegető (*Motacilla alba*)
 barkóscinege (*Panurus biarmicus*)
 berkli tücsökmadár (*Locustella fluviatilis*)
 bóbic (*Vanellus vanellus*)
 bőjti réce (*Anas querquedula*)
 bölömbika (*Botaurus stellaris*)
 búhos banka (*Upupa epops*)
 búhos vöcsök (*Podiceps cristatus*)

Halak:

csuka (*Esox lucius*)
 ezüst kárász (*Carassius auratus*)
 küsz (*Alburnus alburnus*)
 lápi póc (*Umbra krameri*)
 réti csík (*Misgurnus fossilis*)
 vágó csík (*Cobitis taenia*)

Kétéltűek:

barna ásóbéka (*Pelobates fuscus*)
 barna varangy (*Bufo bufo*)
 erdei béka (*Rana dalmatina*)
 tavi béka (*Rana ridibunda*)
 kecskebéka (*Rana esculenta*)
 levelibéka (*Hyla arborea*)
 pettyes göte (*Triturus vulgaris*)
 vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
 zöld varangy (*Bufo viridis*)

Hüllők:

fürge gyík (*Lacerta agilis*)
 mocsári teknős (*Emys orbicularis*)
 törékeny gyík (*Anguis fragilis*)
 vízisikló (*Natrix natrix*)
 zöld gyík (*Lacerta viridis*)

cigánycsuk (*Saxicola torquata*)
 cigányréce (*Aythya nyroca*)
 citromsármány (*Emberiza citrinella*)
 cserregő nádiposzáta (*Acrocephalus scirpaceus*)
 csicsörke (*Serinus serinus*)
 csilpesalp füzike (*Phylloscopus collybita*)
 csuszka (*Sitta europea*)
 egerészölyv (*Buteo buteo*)
 erdei fülesbagoly (*Asio otus*)

énekes nádiposzáta (*Acrocephalus palustris*)
 énekesrigó (*Turdus philomelos*)
 erdei pacsirta (*Lullula arborea*)
 erdei pityer (*Anthus trivialis*)
 fekete rigó (*Turdus merula*)
 fogoly (*Perdix perdix*)
 foltos nádiposzáta (*Acrocephalus schoenobaenus*)
 fülemüle (*Luscinia megarhynchos*)
 függő cinege (*Remiz pendulinus*)
 fűj (*Coturnix coturnix*)
 guvat (*Rallus aquaticus*)
 gyurgyalag (*Merops apiaster*)
 jégmadár (*Alcedo atthis*)
 kabasólyom (*Falco subbuteo*)
 kakukk (*Cuculus canorus*)
 kék cinke (*Parus coeruleus*)
 kék vércse (*Falco vespertinus*)
 kerti poszáta (*Sylvia borin*)
 kis fakopáncs (*Dendrocopos minor*)
 kis vízicsibe (*Porzana parva*)
 kis vöcsök (*Podiceps ruficollis*)
 kontyos réce (*Aythya fuligula*)
 kuvik (*Athene noctua*)
 mezei pacsirta (*Alauda arvensis*)
 mezeiposzáta (*Sylvia communis*)
 nádirigó (*Acrocephalus arundinaceus*)

nádi sármány (*Emberiza schoeniclus*)
 nádi tücsökmadár (*Locustella luscinioides*)
 nagy fakopáncs (*Dendrocopos major*)
 nyaktekercs (*Jinx torquilla*)
 nyári lúd (*Anser anser*)
 ökörszem (*Troglodytes troglodytes*)
 örvös galamb (*Columba palumbus*)
 partifecske (*Riparia riparia*)
 pettyes vízicsibe (*Porzana porzana*)
 réti tücsökmadár (*Locustella naevia*)
 rozsdás csuk (*Saxicola torquata*)
 rövidkarmú fakúsz (*Certhia brachydactyla*)
 sárga billegető (*Motacilla flava*)
 sárgarigó (*Oriolus oriolus*)
 szarka (*Pica pica*)
 szárcsa (*Fulica atra*)
 széncinege (*Parus major*)
 szürke légykapó (*Muscicapa striata*)
 tengelic (*Carduelis carduelis*)
 törpegém (*Ixobrychus minurus*)
 tőkés réce (*Anas platyrhynchos*)
 vadgerle (*Streptopelia turtur*)
 vizityúk (*Gallinula chloropus*)
 vörösbegy (*Erethacus rubecola*)
 vörösgém (*Ardea purpurea*)
 vörös vércse (*Falco tinnunculus*)
 zöldike (*Chloris chloris*)
 zöld küllő (*Picus viridis*)

Madarak II. Kőborlók, vonulók és a területen rendszeresen táplálkozók

bakcsó (*Nycticorax nycticorax*)
 barát réce (*Aythya ferina*)
 barna kánya (*Milvus migrans*)
 billegető cankó (*Actitis hypoleucos*)
 bütykös hatryú (*Cygnus olor*)
 csiz (*Carduelis spinus*)
 csörgő réce (*Anas crecca*)
 dankasirály (*Larus ridibundus*)
 erdei cankó (*Tringa ochropus*)
 fehér gólya (*Ciconia ciconia*)
 fekete gólya (*Ciconia nigra*)
 feketenyakú vöcsök (*Podiceps ruficollis*)
 fenyőrigó (*Turdus pilaris*)
 füstifecske (*Hirundo rustica*)
 füstös cankó (*Tringa erythropus*)
 gatyás ölyv (*Buteo lagopus*)
 gólyatölcs (*Himantopus himantopus*)
 guilipán (*Recurvirostra avosetta*)

hamvas rétihéja (*Circus pygargus*)
 héja (*Accipiter gentilis*)
 holló (*Corvus corax*)
 kanalasgém (*Platalea leucordia*)
 kanalas réce (*Anas clypeata*)
 karvaly (*Accipiter nisus*)
 kárókatona (*Phalacrocorax carbo*)
 kerceréce (*Bucephala clangula*)
 kerecsensólyom (*Falco cherrug*)
 kékes rétihéja (*Circus cyaneus*)
 kígyászölyv (*Circaetus gallicus*)
 kis kócsag (*Egretta garzetta*)
 kis lile (*Charadrius dubius*)
 kis sólyom (*Falco columbarius*)
 kormos légykapó (*Ficedula hypoleuca*)
 kormos szerkő (*Chlidonias niger*)
 molnárfeecske (*Delichon urbica*)
 nagy örgéniés (*Lanius excubitor*)

nyíl farkú réce (*Anas acuta*)
pajzsos cankó (*Philomachos pugnax*)
réti cankó (*Tringa glareola*)
réti fülesbagoly (*Asio flammeus*)
réti pityer (*Anthus pratensis*)
piroslábú cankó (*Tringa totanus*)
rozsdástorkú pityer (*Anthus cervinus*)
sarlós fecske (*Apus apus*)

sárszalonka (*Gallinago gallinago*)
szőlőrigó (*Turdus iliacus*)
szürke cankó (*Tringa nebularia*)
szürke gém (*Ardea cinerea*)
vándorsólyom (*Falco peregrinus*)
vörösnyakú vöcsök (*Podiceps grisegena*)

Emlősők:

borz (*Meles meles*)
hegyesorrú denevér (*Myotis blythi oxignathus*)
hermelin (*Mustella erminea*)
keleti cickány (*Crocidua suaveolens*)
korai denevér (*Nyctalus noctua*)
közönséges stín (*Erinaceus europaeus*)
közönséges vizicickány (*Neomys fodiens*)
menyét (*Mustella nivalis*)
mezei cickány (*Crocidua leucodon*)
mezei nyúl (*Lepus europaeus*)
molnárgrény (*Mustela eversmanni hungarica*)
nyest (*Martes martes*)
róka (*Vulpes vulpes*)
törpecickány (*Sorex minutus*)
törpe denevér (*Pipistrellus pipistrellus*)
vakond (*Talpa europaea*)
vidra (*Lutra lutra*)
vízi denevér (*Myotis daubentonii*)

Kezelési szabályzat

1. Tervek jóváhagyása, engedélyezési eljárás:

a. A természetvédelmi terület (továbbiakban TT) területét és rendeltetését érintő, vagy befolyásoló tervek jóváhagyásához illetve módosításához, hatósági engedélyek kiadásához az elsőfokú természetvédelmi hatóság (továbbiakban Tv-i hatóság) hozzájárulása szükséges. Az engedélyező hatóságnak az engedély kiadásával egyidejűleg Tv-i hatóságot tájékoztatni kell.

b. A TT rendeltetését érintő már jóváhagyott rendezési és egyéb terveket, továbbá hatósági engedélyeket az illetékes hatóságnak a Tv-i hatóság bevonásával felül kell vizsgálni, szükség esetén a TT rendeltetésének megfelelő módosításokat el kell végezni.

2. Földhasználat:

a. A TT-en termőföld művelési ágának megváltoztatáshoz a Tv-i hatóság engedélye, az ingatlan-nyilvántartási földrészletek alakjának és terjedelmének módosításához a Tv-i hatóság hozzájárulása szükséges.

b. A művelési ág megváltoztatásához csak kivételes esetben és csak a TT érdekeinek megfelelően szabad hozzájárulni.

3. Terület-felhasználás, létesítmények elhelyezése

a. A TT-en minden terület-felhasználás, telekalakítás, létesítmények elhelyezése és a használatba vétel engedélyezéséhez a Tv-i hatóság hozzájárulása szükséges.

b. Újabb létesítmények tervezésekor és elhelyezésekor különös gondot kell fordítani azok tájba illő jellegének kialakítására.

c. Felhagyásra kerülő létesítményt – a Tv-i hatósággal egyeztetve - haladéktalanul el kell bontani.

4. A közlekedés szabályozása:

a. A TT-en gépjárműforgalom csak az erre a célra kijelölt utakon megengedett.

b. Gépjárművel parkirozni csak a kijelölt helyeken szabad.

c. Az a. pontban foglaltak nem vonatkoznak termelési, kezelési és hatósági feladatokat ellátó gépjárművekre.

d. A természeti értékek bemutatására szolgáló utakat, ösvényeket és pihenő erdőket a természetvédelmi kezelő a terület tulajdonosával (kezelőjével) egyetértésben jelöli ki.

c. A látogatók csak a kijelölt utakon, ösvényeken közlekedhetnek.

f. A közlekedés szabályozását, korlátozását útmutató táblákon kell ismertetni.

g. A védett terület meghatározott részén a természeti értékek megóvása érdekében a Tv-i hatóság időleges, vagy teljes közlekedési, tartózkodási tilalmat rendelhet el.

5. Vízügyi előírások:

a. A TT-re kiható vízügyi munkák, vízi létesítmények és vízhasználat engedélyezéséhez a Tv-i hatóság hozzájárulása szükséges.

b. A gyökérszénázás szennyvíztisztító telepet, a város szennyvíz rendszerének fejlesztésével összhangban fokozatosan fel kell számolni.

6. Rétek, legelők kezelése:

a. A rétek, legelők művelési águknak megfelelően továbbra is hasznosíthatók a természetvédelmi előírások figyelembevételével.

b. A réteket, legelőket feltömi nem szabad, beerdősíteni csak természetvédelmi érdekből lehet.

7. Nádasok kezelése:

a. A természetvédelmi területen található nádasok hasznosítása a továbbiakban is kívánatos.

b. A nádvágás időszaka a nád biológiai érettségének kezdetétől február 28.-ig tarthat.

c. A Tv-i hatóság a tulajdonosokkal közösen évente meghatározza a meghagyandó nádasok területét, és rögzíti az állandó depóniák helyét.

8. Erdők kezelése:

a. A TT-en lévő erdők elsődlegesen természetvédelmi rendeltetésűek.

b. A TT-en lévő erdők kezelését az erdőgazdasági üzemtervek szabályozzák, melynek készítésekor a Tv-i hatóság szakhatóságként vesz részt a védelmi érdekek képviselőjének céljából.

c. A TT rendeltetését érintő, jóváhagyott üzemtervekben foglaltakat ki kell egészíteni, a természetvédelem érdekeinek megfelelően kell végrehajtásuk során eljárni.

d. A TT-en lévő erdők faállományának vágásérettségi korát, a fatermesztést szolgáló faállományokénál magasabban kell meghatározni.

e. Az erdőgazdálkodás során a táj képét és az itt élő növény- és állatvilágot legkevésbé zavaró módszereket, eljárásokat kell alkalmazni. Az állományok véghasználatára és az erdőtelepítés során - figyelembe véve a termőhelyi adottságokat is - megfelelő öshonos

fafajokat kell alkalmazni. A TT-en található telepített akácosokat, a terület jogi jellegétől függetlenül egészségi állapotuknak megfelelően őshonos fafajokkal kell felváltani.

f. Tarvágás csak a nem őshonos fafajokból álló állományokban történhet meg. A végvágással, illetve tarvágással érintett erdőrészek mellett területeken végvágásra vagy tarvágásra csak akkor kerülhet sor, ha a korábban véghasznált területen megtörtént az erdőfelújítás.

g. Óvni kell a nagyméretű, különleges fajú vagy alakú fákat.

9. Vadon élő állatok és növények védelme:

a. A TT vadon élő állatvilágának - vadászható vadfajok kivételével - minden faja védett, azokat gyűjteni, elpusztítani, élettevékenységüket zavarni nem szabad.

b. A védett területen található homokfalak rendszeres karbantartásával biztosítani kell a fokozottan védett gyurgyalag és a parti fecske fészkelési lehetőségét.

c. A védett területen keresztül húzódó középvezetékű távvezeték oszlopain a tartószerkezeteket védőszigeteléssel kell ellátni a madarak áramütés elleni védelme érdekében.

d. A TT vadon termő növényeit (gumóját, gyöktörzsét, magját stb.) kiszedni, elpusztítani nem szabad. E korlátozás a 6., 7. és 8. pontban szabályozott, engedélyezett tevékenységekre nem vonatkozik.

e. A TT-re tájidegen növény- és állatfajokat betelepíteni nem szabad.

10. Vadállomány kezelése:

a. A TT-en a vadászatra jogosultnak a vadállomány kezelését természetvédelmi érdekek figyelembe vételével készített vadgazdálkodási üzemterv szerint kell végeznie. Az üzemterv valamint az éves vadgazdálkodási terv készítésénél a Tv-i hatóság szakhatóságként vesz részt.

b. Mivel a TT teljes terjedelmével belterületen helyezkedik el, vadászat csak speciális esetben - humán-, vagy állategészségügyi okokból -, a Tv-i hatósággal is egyeztetett időpontban történhet.

11. Bányászat:

a. Új bányatelek a TT-en nem létesíthető.

b. A TT-t érintő bármilyen feltáró vagy kutatási célokat szolgáló fűrés csak a Tv-i hatóság engedélyével lehetséges.

c. A védett területen található anyaggyerő helyeket a Tv-i hatósággal egyeztetett módon rekultiválni kell. Előtérbe kell helyezni azokat a módoszatokat, melyek új, természetvédelmi szempontból értékes élőhelyek jönnek létre.

12. Földtani értékek védelme:

a. A TT-en található felszíni és felszín alatti földtani értékeket minden károsítástól, átalakítástól védeni kell.

13. Vegyszerek alkalmazása:

a. A kártékony és túlszaporodott élő szervezetek elleni védekezést úgy kell végezni, hogy a természetes egyensúlyt, más vadon élő védett állat- vagy növényfajt ne veszélyeztessen. Ezekre a tevékenységekre a Tv-i hatóság egy alkalomra szóló engedélyre van szükség.

b. A TT-en műtrágya nem használható.

14. Tájvédelem:

a. Gondoskodni kell TT-en lévő létesítmények, épületek, berendezések állagának megővéséről, tájba illesztéséről és környezetük rendben tartásáról.

b. Új létesítmény elhelyezése a TT-en csak természetvédelmi érdekből lehetséges.

c. A TT-en szemetet lerakni tilos.

15. Tudományos kutatás, oktatás:

a. A TT-en zavartalan feltételeket kell biztosítani a természeti értékek felkutatásához, feltárásához valamint az oktatásban történő felhasználásához.

b. A TT-en minden kutatás és kísérlet végzéséhez a Tv-i hatóság engedélyre van szükség.

c. A kutatásokról megjelent közleményeket, tapasztalatokat a természetvédelmi kezelő szervnek is meg kell küldeni, és ezek eredményeivel fejleszteni kell a TT védelmének és kezelésének tudományos szakmai alapjait.

16. Látogatás, ismeretterjesztés:

a. A TT természeti és kulturális értékeinek, jellegzetes tájképi szépségeinek megismertetésére a védelemmel összehangolt látogathatóságot kell biztosítani.

b. A TT területén bemutató tanösvényt kell kialakítani – a szomszédos, országos jelentőségű Homokbánya TT-hez kapcsolódóan – és azt megfelelő módon kialakított bemutató helyekkel, ismeretterjesztő táblákkal kell ellátni.

c. A területen végzett kutatásokra, ismeretekre alapozva a TT növény- és állatvilágát bemutató túravezetőt szükséges a későbbiek során készíteni.